

1.2 Органи управління як учасники Національної інноваційної системи

За роки незалежності Українській державі не вдалось належним чином розкрити свій інноваційний потенціал. Так, відповідно до індексу інноваційного розвитку, представленого агентством Bloomberg у 2018 році, Україна посідає 46 місце серед 50 досліджуваних країн¹.

Окрім такого міжнародного виміру, маємо констатувати невтішну внутрішньодержавну динаміку становлення національної інноваційної системи. За даними Держстату, в Україні стрімко скорочується кількість основних учасників інноваційного процесу – дослідників (зі 133 744 осіб у 2010 році до 59 392 у 2017 році), зменшується кількість підприємств, що займаються інноваціями (у 2017 році відбулося скорочення кількості підприємств промисловості, що провадили інноваційну діяльність, на 9 % порівняно з 2016 р. до 16,2 % всіх промислових підприємств), а наукоємність ВВП у 2017 р. становила лише 0,45 % (витрати на дослідження та розробки за всіма джерелами у відсотках до ВВП)².

Такий стан речей актуалізує не лише необхідність оперативного удосконалення державної інноваційної політики створенням соціально-економічних, організаційних і правових умов для ефективного розвитку інноваційного потенціалу країни, але й здійснення *структурно-функціональних змін в системі органів управління* інноваційним розвитком в Україні. Інноваційна галузь як одна з найдинамічніших галузей розвитку суспільства потребує застосування сучасних підходів, у тому числі, у сфері державного управління нею.

Відповідно до Закону України «Про інноваційну діяльність»³ система органів управління у сфері інноваційної діяльності в Україні представлена Кабінетом Міністрів України, Центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері інновацій, Центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері

¹ Проект Стратегії інноваційного розвитку України на період до 2030 року. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/gromadske-obgovorennya/2018/10/22/innovatsiyного-rozvitku-ukraini.pdf>.

² Rozdil «Nauka, tekhnolohii ta innovatsii» Derzhavnoi sluzhby statystyky Ukrainy. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.

³ Про інноваційну діяльність: Закон України від 04.07.2002 р. №40-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 36. ст. 266.

науково-технічної та інноваційної діяльності, іншими центральними органами державної виконавчої влади, місцевими державними адміністраціями та виконавчими органами місцевого самоврядування у сфері інноваційної діяльності.

Відповідно до Положення про *Міністерство освіти і науки України*¹, це міністерство наразі є тим центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сферах освіти і науки, наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності і трансферу (передачі) технологій. В Міністерстві діє профільний *Департамент інноваційної діяльності та трансферу технологій*², основними завданнями якого є:

- 1) участь у формуванні та забезпеченні реалізації державної політики у сфері інноваційної діяльності, трансферу технологій;
- 2) розроблення нормативно-правових актів щодо формування державної політики у зазначених сферах;
- 3) створення сприятливих умов для інноваційної діяльності та діяльності у сфері трансферу технологій;
- 4) формування стратегічних та середньострокових пріоритетних напрямів інноваційної діяльності, державних цільових програм та здійснення моніторингу їх реалізації;
- 5) формування інноваційної інфраструктури та інфраструктури у сфері трансферу технологій;
- 6) організація роботи технологічних та наукових парків;
- 7) сприяння комерціалізації об'єктів інтелектуальної власності в інноваційній сфері;
- 8) методологічне забезпечення державної політики у сфері інноваційної діяльності, трансферу технологій;
- 9) організація проведення публічних заходів з популяризації інноваційної діяльності та розвитку інноваційної культури в суспільстві;
- 10) координація діяльності відповідних структур і підрозділів органів виконавчої влади з питань інноваційної діяльності та діяльності у сфері трансферу технологій;

¹ Pro zatverdzhennia Polozhennia pro Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 16.10.2014 r. № 630. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/630-2014-%D0%BF>.

² Pro departament innovatsiinoi diialnosti ta transferu tekhnolohii Ministerstva osvity i nauky Ukrainy : Nakaz Ministerstva osvity i nauky Ukrainy vid 05.10.2016r. № 379-A. URL: <https://mon.gov.ua/ua/ministerstvo/pro-ministerstvo/departamenti-ta-upravlinnya/departament-innovacijnoyi-diyalnosti-ta-transferu-tehnologij>.

11) координація діяльності науково-дослідних та науково-виробничих підприємств та установ науково-технічної інформації, центрів науки, інновацій та інформатизації, що відносяться до сфери управління Міністерства.

Відповідно до Положення про *Міністерство економічного розвитку та торгівлі*¹, цей орган виконавчої влади забезпечує управління у сфері наукової та інноваційної діяльності у промисловому секторі економіки, зокрема:

1) визначає напрями розвитку наукового і науково-технічного потенціалу галузей промисловості, спрямовує і контролює діяльність підпорядкованих йому наукових організацій;

2) формує програми науково-технічного розвитку відповідних галузей промисловості та організовує їх виконання;

3) виступає замовником та організовує проведення державної наукової та науково-технічної експертизи.

У 2017 році профільний *Департамент розвитку інновацій та інтелектуальної власності*, що опікувався розробленням пропозицій з формування та реалізації державної політики у сфері інтелектуальної власності, забезпечення управління у сфері наукової та інноваційної діяльності у промисловому секторі економіки та інформаційно-комунікативних технологій, був реорганізований у *Департамент інтелектуальної власності*².

З 16-ти інших міністерств України закріплені на рівні Положень повноваження щодо здійснення заходів, спрямованих на інноваційно-інвестиційний розвиток відповідних галузей, мають лише *Міністерство інфраструктури України*³ та *Міністерство аграрної політики та продовольства України*⁴. Проте ці міністерства не мають у своїй організаційній структурі відповідних профільних підрозділів з питань інноваційного розвитку (департаментів, відділів чи секторів), що, на наше переконання, не сприяє цілеспрямованій і сфокусованій роботі у розвитку інноваційного потенціалу цих галузей.

Інші міністерства України (Міністерство внутрішніх справ України, Міністерство екології та природних ресурсів України, Міністерство енерге-

¹ Питання Міністерства економічного розвитку і торгівлі : Постанова Кабінету Міністрів України від 20.08.2014 р. №459. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/459-2014-%D0%BF>.

² Положення про департамент інтелектуальної власності : Наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 16.06.2017 р. № 871. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0871731-17#n6/>.

³ Положення про Міністерство інфраструктури України : постанова Кабінету Міністрів України від 30.06.2015 р. № 460. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/460-2015-%D0%BF>.

⁴ Положення про Міністерство аграрної політики та продовольства України : Постанова Кабінету Міністрів України від 25.10.2015 р. № 1119. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1119-2015-%D0%BF>.

тики та вугільної промисловості України, Міністерство закордонних справ України, Міністерство інформаційної політики України, Міністерство культури України, Міністерство молоді та спорту України, Міністерство з питань тимчасово окупованих територій та внутрішньо переміщених осіб України, Міністерство оборони України, Міністерство охорони здоров'я України, Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України, Міністерство соціальної політики України, Міністерство фінансів України, Міністерство юстиції України) в своїх положеннях не мають норм щодо реалізації заходів з інноваційного розвитку у відповідних сферах. В Проєкті «Стратегії інноваційного розвитку України на 2010–2020 роки в умовах глобалізаційних викликів» зазначено, що в більшості невиробничих галузей України інноваційно-інвестиційна діяльність не використовується на систематичній основі для підвищення продуктивності і якості праці, створення нових середньо- і високотехнологічних робочих місць¹. Як бачимо, ця ситуація має витоки на рівні державного управління національною інноваційною системою.

Державна політика управління інноваційною сферою зазнала певних трансформацій за часи незалежності України. Аналіз нормативно-правових актів у цій галузі правових відносин, а також поява і зміна центральних органів управління національною інноваційною системою дозволяють нам виділити декілька етапів її становлення. Наше бачення представлене трьома самостійними етапами, що є хронологічно послідовними, – *етап нормативного визначення*, *етап інституціоналізації* і *етап суміжного галузевого визначення*, що триває і по сьогоднішній день.

Етап нормативного визначення у становленні національної інноваційної системи ми пов'язуємо з ухваленням основних законів, що визначають правові, економічні та організаційні засади державного регулювання інноваційної діяльності в Україні і у суміжних сферах. Йдеться про Закони України «Про інвестиційну діяльність» (1991 рік)², «Про наукову і науково-технічну експертизу» (1995 рік)³ та звісно ж «Про інноваційну діяльність» (2002 рік), що проходив стадію парламентського прийняття майже три з половиною роки⁴.

¹ Проєкт Стратегії інноваційного розвитку України на 2010-2020 роки в умовах глобалізаційних викликів. URL: <http://kno.rada.gov.ua/uploads/documents/36382.pdf>.

² Про інвестиційну діяльність : Закон України від 18.09.1991 р. № 1560-ХІІ. *Відомості Верховної Ради України*. 1991. № 47. ст. 646.

³ Про наукову і науково-технічну експертизу : Закон України від 10.02.1995 р. №51/95-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1995. №9. ст.56.

⁴ Про інноваційну діяльність : Закон України від 04.07.2002 р. №40-ІV. *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 36. ст. 266.

В якості суттєвого поштовху у стимулюванні інноваційної діяльності в Україні В. Александрова визначає процес становлення в Україні технопарків та інших інноваційних підприємств, діяльність яких вимагала чіткої регламентації та координації дій усіх організаційних елементів, що входили до їхнього складу¹. Так, з'являються Закони України «Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків»² (1999 рік) та «Про спеціальну економічну зону «Яворів»³ (1999 рік).

На цьому етапі формується інституційне визначення сфери правового регулювання інноваційної діяльності, але воно ще не має системного характеру. У 1992 році в Україні створено *Державний інноваційний Фонд*, що фактично розпочав свою діяльність лише з 1995-го року (Фонд було засновано у 1992 році, але Положення про основні завдання і засади його діяльності було ухвалено пізніше⁴). У 2000-му році на зміну Фонду з'являється *Українська державна інноваційна компанія*, яку Постановою КМУ від 08.08.2007 №1007 було перейменовано в *Державну інноваційну фінансово-кредитну установу* (ДІФКУ)⁵. Її основними завданнями було визначено організацію роботи з відбору та експертизи інноваційних проектів, спрямованих на забезпечення розвитку економіки, та фінансування інноваційних проектів шляхом надання підприємствам кредитів.

Як бачимо, етап нормативного визначення у становленні національної інноваційної системи характеризується нормативним регулюванням відносин в інноваційній сфері, визначенням її специфіки і пов'язаності із суміжними галузями, розробкою механізмів фінансової підтримки. На цьому етапі формуються законодавчі передумови подальшої інституціоналізації системи державного управління інноваційною галуззю.

Етап інституціоналізації у становленні національної інноваційної системи ми пов'язуємо зі створенням у 2005-му році *Державного агентства України з інвестицій та інновацій*. Це агентство стало спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади у сфері інноваційної діяльності⁶.

¹ Александрова В. Економічні передумови інноваційної трансформації державних науково-технічних програм. *Економіст*. 2005. № 4. С. 22-25.

² Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків : Закон України від 16.07.1999 року №991-XIV. *Відомості Верховної Ради України*. 1999. № 40. ст.363.

³ Про спеціальну економічну зону «Яворів»: Закон України від 15.01.1999 р. № 402-XIV. *Відомості Верховної Ради України*. 1999. №15. ст.82.

⁴ Положення про Державний інноваційний фонд : Постанова Кабінету Міністрів України від 02.03.1998 р. № 243. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/243-98-%D0%BF>

⁵ Про внесення змін та визнання такими, що втратили чинність, деяких постанов Кабінету Міністрів України : Постанова Кабінету Міністрів України від 08.08.2007 р. № 1007. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1007-2007-%D0%BF>.

⁶ Положення про Державне агентство України з інвестицій та інновацій : Постанова Ка-

Як зазначають О. А. Дегтяр та О. І. Крюков¹, термін «інноваційна діяльність» застосовано у правовому полі України набагато раніше, ніж термін «інновація». Первинне визначення «інноваційної діяльності» знаходимо у ст. 3 Закону України «Про інвестиційну діяльність»², де перша розглядається як «одна з форм інвестиційної діяльності, що здійснюється з метою впровадження досягнень науково-технічного прогресу у виробництво і соціальну сферу». Зважаючи на тісну взаємопов'язаність інноваційного та інвестиційного процесів, держава пішла шляхом інституційного поєднання цих галузей. В рамках такого правового визначення центральний орган виконавчої влади у сфері інноваційної діяльності проіснував до 2010 року³, з чим ми і пов'язуємо завершення етапу інституціоналізації у становленні національної інноваційної системи.

Примітно, що робота Державного агентства України з інвестицій та інновацій *напряму спрямовувалась і координувалась Кабінетом Міністрів України через Першого віце-прем'єр-міністра*. Це стало передумовою для можливості оперативного ухвалення рішень та швидкого реагування на поточні проблеми у сфері розвитку інноваційної діяльності. В цьому зв'язку ми поділяємо думку О. П. Орлюк про те, що існування єдиного органу – Державного агентства України з інвестицій та інновацій – створило необхідні умови для припинення практики розпорощування розгляду та погодження інвестиційних та інноваційних проектів різноманітними органами виконавчої влади. На думку дослідниці, наявність відповідної спеціальної компетенції повноважень щодо розгляду та кінцевого прийняття рішень стосовно таких проектів мало призвести не лише до уніфікації підходів при проведенні державної політики у галузі інноваційної діяльності, а й до підвищення ефективності контролю з боку держави⁴.

З появою Державного агентства України з інвестицій та інновацій відбувається і регіональна інституціоналізація національної інноваційної системи: створюються *регіональні центри інноваційного розвитку*, віднесені згідно з розпорядженням Кабінету Міністрів України від 3 травня 2007 р.

бінету Міністрів України від 16.05.2007 р. № 749. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/pras/79612183>.

¹ Дегтяр А. О. Особливості державного регулювання інноваційної інфраструктури в регіональному вимірі. *Теорія та практика державного управління*. 2011. Вип. 4. С. 12-20.

² Про інвестиційну діяльність : Закон України від 18.09.1991 р. № 1560-XII. Відомості Верховної Ради України. 1991. № 47. ст. 646.

³ Про Державне агентство з інвестицій та розвитку : Постанова від 17.05.2010 р. № 356. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/sorplhow/356-2010-%D0%BF>.

⁴ Орлюк О. П. Законодавче забезпечення інноваційної діяльності в Україні. *Наука та інновації*. 2008. Т4. №1. С. 68-73.

№ 255 р.¹ до сфери управління Державного агентства з інвестицій та інновацій. Цього ж року з'являється і дорадчий орган при Президентові України – *Національна рада України з інвестицій та інновацій*².

Окрім такої інституційної розбудови, держава звертає увагу на необхідність регулювання правовідносин, що виникають у *результаті створення продуктів інноваційної діяльності та життєвого циклу інновацій*. Зокрема, 2006-го року було ухвалено Закон України «Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій»³, що регулює правовідносини у сфері охорони і захисту об'єктів права інтелектуальної власності, передачі майнових прав на технології та/або їх складові, створені з використанням коштів Державного бюджету України.

У 2009 році нормативно визначено поняття «*національна інноваційна система*» та окреслено пріоритети її розвитку, що закріплені у розпорядженні Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції розвитку національної інноваційної системи»⁴. Як бачимо, створення центрального органу державної виконавчої влади у сфері інновацій вплинуло не лише на систему інституціоналізацію цієї галузі правовідносин, але й підвищило уніфіковану роботу держави у напрямку розбудови інновацій в Україні.

2010 рік ознаменував сутнісні зміни у становленні національної інноваційної системи – саме з ними ми хронологічно пов'язуємо настання наступного етапу її розвитку – *етапу суміжного галузевого визначення*. Для нього характерно, що держава змінює галузі, які є суміжними до інноваційної діяльності, на рівні сфер компетенції та органів державного управління.

Відповідно до Постанови КМУ від 17 травня 2010 р. № 356 «Про державне агентство з інвестицій та розвитку»⁵, *Державне агентство України з інвестицій та інновацій* було перейменовано на *Державне агентство України з інвестицій та розвитку*. Не дивлячись на те, що поняття «інновації» зникло з назви цього органу, основним його завданням залишилось

¹ Питання утворення регіональних центрів інноваційного розвитку : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 03.05.2007 р. № 255-р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/255-2007-%D1%80>.

² Про Національну раду з інноваційного розвитку України : Указ Президента України від 21.08.2009 р. № 664/2009 URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/en/691/2006>.

³ Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій : Закон України від 14.09.2006 р. № 143-V. *Відомості Верховної Ради України*. 2006. № 45. ст.434.

⁴ Про схвалення Концепції розвитку національної інноваційної системи : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 17.07.2009 р. № 680-р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/680-2009-%D1%80>.

⁵ Про Державне агентство з інвестицій та розвитку : Постанова від 17.05.2010 р. № 356. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/356-2010-%D0%BF>.

формування та забезпечення реалізації державної політики у сфері інвестиційної та інноваційної діяльності, проте коло повноважень у сфері інноваційної діяльності звузилось. Так само як і діяльність Державного агентства України з інвестицій та інновацій, діяльність Державного агентства України з інвестицій та розвитку спрямовувалась і координувалась Кабінетом Міністрів України через *Першого віце-прем'єр-міністра України*.

9 грудня 2010 року набув чинності Указ Президента України №1085/2010 «Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади»¹. Відповідно до нього, Державне агентство України з інвестицій та розвитку та Державне агентство України з управління національними проектами були реорганізовані шляхом утворення *Державного агентства з інвестицій та управління національними проектами України*, що втратило повноваження у сфері інноваційної політики. А Державний комітет України з питань науки, інновацій та інформатизації був реорганізований шляхом утворення *Державного агентства з питань науки, інновацій та інформації України*.

Відповідно до змісту Положення про Державне агентство з питань науки, інновацій та інформатизації України², цей центральний орган виконавчої влади було утворено для реалізації державної політики у сфері наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності, трансферу технологій, інформатизації. Як бачимо, сфера інноваційної діяльності фактично перейшла під контроль Міністерства освіти і науки, бо окрім суміжної сфери повноважень діяльність агентства вже спрямовувалась і координувалась Кабінетом Міністрів України через Міністра освіти і науки України. Процес віднесення сфери інноваційної діяльності до підвідомчості Міністерства освіти і науки України остаточно завершився у 2014-му році. Відповідно до постанову КМУ від 04.06.2014 року №255 «Деякі питання діяльності центральних органів виконавчої влади»³ відбулась реорганізація *Державного агентства з питань науки, інновацій та інформатизації*, а правонаступником його прав та обов'язків з питань реалізації державної політики у сфері наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності стало *Міністерство*

¹ Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади : Постанова Кабінету Міністрів України від 10.09.2014 р. № 442. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/442-2014-%D0%BF>.

² Положення про Державне агентство з питань науки, інновацій та інформатизації України : Указ Президента України від 08.05.2011 р. №437/2011. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/437/2011>.

³ Деякі питання діяльності центральних органів виконавчої влади : Постанова Кабінету Міністрів України від 04.06.2014 р. № 255. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/255-2014-%D0%BF>.

освіти і науки (в особі Департаменту інноваційної діяльності і трансферу технологій). Така підвідомчість зберігається і станом на сьогодні.

Отже, на етапі суміжного галузевого визначення державою не лише змінено органи державного управління національною інноваційною системою, але й змістовно визначено пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні (Закон України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні»¹), запроваджено програмно-цільовий метод державного регулювання інноваційних процесів (Програма розвитку інвестиційної та інноваційної діяльності в Україні²).

Як засвідчив наш аналіз, державне управління національною інноваційною системою пройшло інституційну трансформацію від *самостійного центрального органу виконавчої влади*, напряму підзвітного Кабінету Міністрів України, до структурного підрозділу Міністерства освіти і науки України, що перебуває в системі міністерського підпорядкування. Така тенденція суперечить досвіду інших країн пострадянського табору, що мають вищі темпи економічного розвитку. Приміром, протилежний шлях – шлях формування єдиного вузькоспеціалізованого центрального органу з розвитку інновацій обрала Грузія. З 2016 року в Грузії функціонує *Агентство інновацій та технологій*, що має на меті сприяння комерціалізації інновацій та стимулювання застосування інновацій в різних сферах суспільного розвитку³.

Як бачимо, питання визначення сфери компетенції і правового статусу центрального органу державної виконавчої влади у сфері інноваційного розвитку в Україні постійно проблематизується, проте держава і досі не змогла знайти на нього влучну відповідь. Приміром, у Проекті «Стратегії інноваційного розвитку України на 2010–2020 роки в умовах глобалізаційних викликів» обґрунтовано необхідність *створення нового органу державного управління – Міністерства з питань науки та інноваційного розвитку*, яке мало б виконувати координуючу роль у схемі управління інноваційним розвитком. Новостворене міністерство мало б формувати державні науково-технологічні та інноваційні програми, які виконувалися б *в інтересах усіх міністерств* і відомств, контролювати і направляти бюджетні кошти в науково-технологічну та інноваційну сферу, організовувати експертизу ефективності діяльності наукових колективів⁴.

¹ Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні : Закон України від 08.09.2011р. № 3715-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2012. № 19-20. ст.166.

² Про затвердження Програми розвитку інвестиційної та інноваційної діяльності в Україні : Постанова Кабінету Міністрів України від 2.02.2011 р. № 389. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-2011-%D0%BF>.

³ Об инновациях: Закон Грузии от 22.07.2016 г. № 5501-ІІс. URL: <https://matsne.gov.ge/ru/document/download/3322328/0/ru/pdf>.

⁴ Проект «Стратегія інноваційного розвитку України на 2010-2020 роки в умовах глобалізаційних викликів». URL: <http://kno.rada.gov.ua/uploads/documents/36382.pdf>.

Така спеціалізація, на наше переконання, сприяла б підвищенню ефективності розвитку національної інноваційної системи та започаткувала б комплексний розвиток інновацій у всіх напрямках реалізації державної політики. Проте поява Проєкту «Стратегії інноваційного розвитку України на період до 2030 року»¹ засвідчила установку керівництва Міністерства освіти і науки України на збереження монополії у керівництві розвитком національної інноваційної системи в Україні у поточному форматі.

Аналіз повноважень органів управління національної інноваційної системи відповідно до Закону України «Про інноваційну діяльність» засвідчує збереження *ознак централізованої системи управління* (докладніше – див. табл. 1). Таке протиріччя між внутрішнім динамізмом розвитку інноваційної галузі в Україні і бюрократичною обтяженістю моделі управління нею ми визначаємо в *якості першої проблемної ситуації*, що потребує вирішення на загальнонаціональному рівні.

Як засвідчує зміст таблиці 1, *функціональне «навантаження» в управлінні національною інноваційною системою зроблено* не на органах регіонального управління, а *на центральних органах державної виконавчої влади* і на самому Кабінеті Міністрів України. «Центр» не лише формує загальну стратегію, реалізує державну політику у сфері інноваційної діяльності та здійснює нормативно-правове забезпечення інноваційної галузі, але й готує пропозиції щодо обсягів бюджетних коштів для фінансової підтримки виконання інноваційних проєктів через спеціалізовані державні інноваційні фінансово-кредитні установи, створює ці установи, здійснює державну реєстрацію та експертизу інноваційних проєктів, веде Державний реєстр інноваційних проєктів тощо.

В рамках *централізованої системи управління* національною інноваційною системою регіональні органи управління позбавлені певних повноважень щодо оперативного розвитку інноваційного потенціалу на власній території (зокрема, йдеться про відсутність повноважень щодо державної реєстрації інноваційних проєктів; проведення експертизи інноваційних проєктів; підвищення кваліфікації спеціалістів у сфері інноваційної діяльності тощо), що суттєво сповільнює як виробництво інноваційного продукту, так і його вихід на ринок.

¹ Проєкт Стратегії інноваційного розвитку України на період до 2030 року. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/gromadske-obgovorennya/2018/10/22/innovatsiyogo-rozvitku-ukraini.pdf>.

Таблиця 1

Повноваження органів управління національною інноваційною системою відповідно до Закону України «Про інноваційну діяльність»: структурно-функціональний аспект

<p>1</p> <p>ВЗАЄМОДІЯ З ВРУ: 1) пропозиції щодо стратегічних пріоритетних напрямів ІД та завершення середньострокових пріоритетних напрямів ІД;</p>	<p>2</p> <p>Центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері інновацій (ЦОВВ І)</p>	<p>3</p> <p>Центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері науково-технічної та інноваційної діяльності (ЦОВВ ІІ)</p>	<p>4</p> <p>Інші центральні органи виконавчої влади</p>	<p>5</p> <p>Місцеві державні адміністрації та місцеві органи виконавчої влади</p>
<p>ВЗАЄМОДІЯ З ВРУ: 1) пропозиції щодо стратегічних пріоритетних напрямів ІД та завершення середньострокових пріоритетних напрямів ІД;</p>	<p>ВЗАЄМОДІЯ З КМУ: 1) пропозиції щодо стратегічних пріоритетних напрямів ІД, середньострокових пріоритетних напрямів ІД загальнодержавного рівня; державних інноваційних програм, а також стосовно необхідних обсягів бюджетних коштів для їх кредитування;</p>	<p>РОЗРОБНИЦЬКА: 1) пропозиції пріоритетних напрямів розвитку ІД; 2) прогностичні аналітичні дослідження тенденцій інноваційного розвитку;</p>	<p>ОЗРОБНИЦЬКА: 1) пропозиції середньострокових пріоритетних напрямів ІД галузевого рівня; 2) пропозиції щодо реалізації інноваційної політики у відповідній галузі, створення механізмів підтримки її реалізації;</p>	<p>ВЗАЄМОДІЯ З ЦВО (РОЗРОБНИЦЬКА): 1) розробка проєктів регіональних інноваційних програм і їхнє виконання; ВЗАЄМОДІЯ З ІНШИМИ СУБ'ЄКТАМИ: 1) залучення підприємств, установ і організацій до розв'язання проблем інноваційного розвитку регіонів;</p>

1	2	3	4	5
<p>2) обсяги бюджетних коштів для фінансової підтримки виконання інноваційних проектів через інноваційні фінансово-кредитні установи;</p> <p>3) інформує про виконання інноваційних проектів, які кредитувалися за кошти бюджету</p> <p>УПРАВЛІНСЬКО-ОРГАНІЗАЦІЙНА:</p> <p>1) державне управління та реалізація державної політики у сфері ІД;</p> <p>2) заходи реалізації пріоритетних напрямів ІД;</p>	<p>2) пропозиції щодо створення інноваційних фінансово-кредитних установ, розробка статутів чи положень про ці установи;</p> <p>УНІФІКАЦІЯ І КООРДИНАЦІЯ:</p> <p>1) заходи проведення єдиної науково-технічної та інноваційної політики;</p> <p>2) координація роботи у сфері ІД інших центральних органів виконавчої влади;</p>	<p>3) пропозиції щодо проектів інноваційних програм і визначення обсягу коштів державного бюджету;</p> <p>4) пропозиції щодо утворення інноваційних фінансово-кредитних установ;</p> <p>ПРОЦЕДУРНА:</p> <p>1) проведення конкурсного відбору інноваційних проектів;</p> <p>2) проведення експертизи інноваційних проектів;</p>	<p>Р</p> <p>ПРОЦЕДУРНА:</p> <p>3) доручення фінансово-кредитним установам проведення конкурсного відбору пріоритетних інноваційних проектів;</p> <p>ФІНАНСОВА:</p> <p>4) фінансова підтримка проектів у межах бюджетних коштів; інші повноваження</p>	<p>2) доручення фінансово-кредитним установам (їх регіональним відділенням) щодо проведення конкурсного відбору інноваційних проектів регіональних інноваційних програм і здійснення їх фінансової підтримки у межах бюджетів;</p> <p>3) сприяння інноваційній діяльності і створенню сучасної інфраструктури;</p>

1	2	3	4	5
<p>3) сприяння створенню ефективної інфраструктури у сфері ІД;</p> <p>НОРМАТИВНА:</p> <p>1) створення інноваційних фінансово-кредитних установ (затвердження статутів, положень, підпорядкування);</p> <p>2) затвердження положень про порядок державної реєстрації інноваційних проєктів і ведення Держреєстру інноваційних проєктів;</p>	<p>НОРМАТИВНА:</p> <p>1) нормативно-правове забезпечення у сфері інновацій, розвиток інноваційного потенціалу України та національної інноваційної системи;</p> <p>інші повноваження</p>	<p>3) підвищення кваліфікації спеціалістів у сфері інноваційної діяльності;</p> <p>4) державна реєстрація інноваційних проєктів і ведення Державного реєстру інноваційних проєктів;</p> <p>інші повноваження</p>		

(Створено автором)

Такий стан речей суттєво впливає і на загальний соціально-економічний розвиток регіонів, оскільки виробництво інноваційної продукції на місцях щільно пов'язане з інвестиціями (в тому числі, і закордонними), а отже – це перспективи створення робочих місць і збільшення місцевих бюджетів, що у створених громадах більшою мірою залишаються «на місцях».

Система органів управління національної інноваційної системи характеризується *багаторівневою підпорядкованістю* (див. рис. 1). Це суттєво уповільнює процес ухвалення управлінських рішень в питаннях інноваційного розвитку регіонів, гальмує вирішення проблемних аспектів, що потребують багаторівневого узгодження, позбавляє можливості оперативно розпоряджатись коштами державного бюджету, виділених на реалізацію інноваційних проєктів в межах бюджетного року (у зв'язку з цим виникає практика повернення до державного бюджету невикористаних коштів).

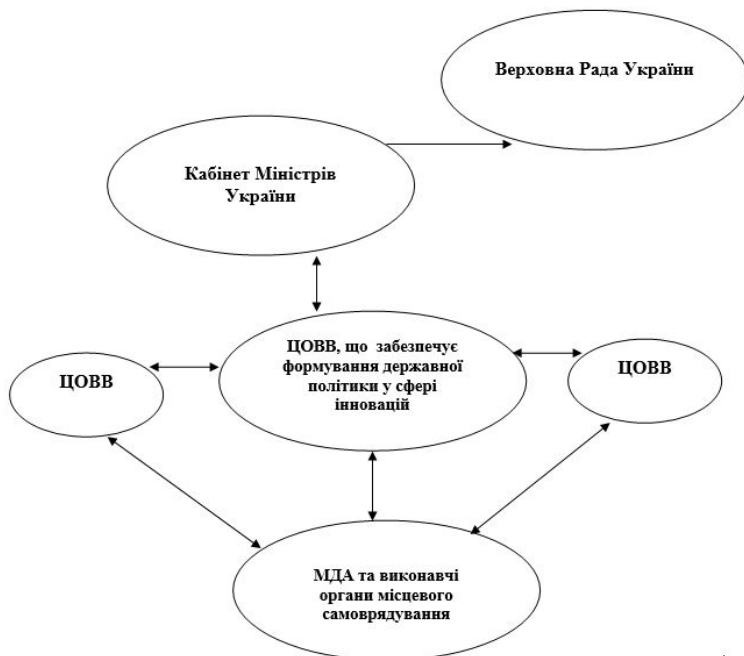

Рис. 1. Схема системи органів управління національною інноваційною системою України відповідно до Закону України «Про інноваційну діяльність»

На нашу думку, *законодавець йде шляхом і надмірного розрізнення повноважень у сфері інноваційної діяльності між центральними органами державної виконавчої влади*. Йдеться про наявність Центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері інновацій, Центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері науково-технічної й інноваційної діяльності та інших центральних органів виконавчої влади (в положеннях яких відсутні норми щодо інноваційного розвитку у певних галузях). Рівень взаємодії центральних органів державної виконавчої у сфері інноваційної діяльності полягає не лише у вертикальній підзвітності Кабміну, але й у примноженні горизонтальних взаємодій з Центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері інновацій. *Така структура органів управління національною інноваційною системою, на нашу думку, є комунікативно-узгоджувально перенасиченою і потребує організаційного спрощення*.

Важливо звернути увагу і на централізовану підпорядкованість певних повноважень у сфері реалізації інноваційної діяльності, що впливають зі змісту Закону України «Про інноваційну діяльність». Приміром, розробка і узгодження пропозицій щодо стратегічних пріоритетних напрямів інноваційної діяльності послідовно відбувається на усіх рівнях управління національною інноваційною системою – регіон – ЦОВВ – ЦОВВ-І – КМУ. З одного боку, це створює підґрунтя для розробки єдиного бачення розвитку інноваційної сфери на загальнодержавному рівні, проте з іншого – позбавляє розвиток інноваційного потенціалу України динамізму і оперативності, що нерозривно пов'язані з природою інноваційної діяльності. Це, у свою чергу, послаблює українські позиції у міжнародній конкуренції. Оскільки «інновація», що вийшла станом на «вчора», «сьогодні» вже втрачає свій власне інноваційний потенціал. *Усвідомлення цієї фундаментальної ознаки законодавець має привести у відповідність з особливостями державного управління національною інноваційною системою*.

Аналіз закордонного досвіду засвідчує наявність схожих моделей державного управління інноваційною сферою, проте з певними розбіжностями. Схоже залучення двох міністерств до реалізації політики в інноваційній сфері має Німеччина, проте, на відміну від української моделі, повноваження цих органів не перетинаються. Провідним державним органом, що здійснює комплексне управління розвитком інноваційної системи Німеччини є *Федеральне міністерство освіти і наукових досліджень*. Іншим не менш важливим урядовим органом в інноваційній системі Німеччини є *Федераль-*

не міністерство економіки і технологій, інноваційна політика якого орієнтована на підтримку малого і середнього бізнесу¹. До того ж, німці вже анонсували створення двох спеціалізованих агентств, що займатимуться просуванням інновацій (у сфері штучного інтелекту, в медичній галузі, в нових формах мобільності та у сфері кібербезпеки)². Приклад Німеччини свідчить, що сучасні держави йдуть шляхом інституціональної підтримки інновацій у різних напрямках державної політики, виходячи за рамки традиційного уявлення про зосередження інновацій у сферах науки, технологій та промисловості.

Схожі тенденції спостерігаємо і у Франції. За останні 15 років у Франції створено: Верховну раду з науки і технологій – HCST (2006 рік), Генеральну Раду з питань індустрії, енергетики і технологій – CGIET (2009), Національну конференцію промисловості – CNI (2010), Стратегічні комітети виробничих ланцюжків CSF (2010), котрі відповідають за формування і реалізацію технологічної та інноваційної політики. Для вдосконалення фінансування фундаментальних і прикладних досліджень та інновацій створено Національну агенцію з питань досліджень – ANR (2005) і Державну компанію з розвитку інновацій і підтримки малих та середніх підприємств OSEO (2005). З метою оцінки ефективності державних витрат на дослідження та освіту сформовано оцінювальний орган – Агентство з оцінки наукових досліджень та вищої освіти – AERES (2007)³.

Шляхом «розвантаження» центральних органів виконавчої влади та спеціалізації управління у сфері інновацій йде і Польща. Приміром, на загальнодержавному рівні головним організатором створення промислових і технологічних парків є *Польське агентство інвестицій та торгівлі* та *Польське агентство розвитку підприємництва*⁴. В Україні ж, як уже зазначалось вище, за організацію роботи технологічних та наукових парків відповідає *Департамент інноваційної діяльності і трансферу технологій Міністерства освіти і науки України*.

¹ Берченко Н.Г., Богдан Н.И., Булко О.С. Инновационное развитие регионов Беларуси и Украины на основе кластерной сетевой формы. Национальная академия наук Беларуси, Институт экономики. Минск: Беларуская навука, 2015. 391 с.

² Уряд Німеччини вирішив створити агенції з інновацій і з кібербезпеки. URL: <https://www.dw.com/uk/>.

³ Саліхова О. Досвід Франції та Німеччини щодо створення умов для піднесення рівня національних високотехнологічних виробництв. *Економіст*. 2011. № 11. С. 67-70.

⁴ Обзор состояния экономики и основных направлений внешнеэкономической деятельности Республики Польша в 2017 году. URL: [http://91.206.121.217/TpApi/Upload/6745a5f1-b5ef-4222-adf9-a696ea623458/%D0%9F%D0%BE%D0%BB%D1%8C%D1%88%D0%B0%20%D0%BE%D0%B1%D0%B7%D0%BE%D1%80%20\(1\).pdf](http://91.206.121.217/TpApi/Upload/6745a5f1-b5ef-4222-adf9-a696ea623458/%D0%9F%D0%BE%D0%BB%D1%8C%D1%88%D0%B0%20%D0%BE%D0%B1%D0%B7%D0%BE%D1%80%20(1).pdf).

Поточний стан державного управління національною інноваційною системою в Україні не лише уповільнює процес ухвалення рішень в одній з найдинамічніших сфер науково-технічного розвитку, позбавляє їх актуальності й вчасності, але й *протирічить визначеному на національному рівні принципу децентралізації владних повноважень* в системі державного управління за умов сучасного реформування.

Як ми зазначали у наших попередніх дослідженнях¹, перехід *від централізованої моделі жорсткої «виконавчої моделі» до децентралізації* передбачає передачу компетенції від центру на місця і тим самим сприяє наділенню місцевих органів значними владними повноваженнями з управління в межах нової моделі адміністративно-територіального (державно-територіального) устрою власних та делегованих повноважень. Спираючись на аналіз європейського досвіду, А.А. Пухтецька зазначає, що в європейських країнах переважає поділ компетенції органів публічної адміністрації за основними видами публічних (у т. ч. адміністративних) послуг (тобто превалює застосування принципу *функціональної децентралізації*)².

Децентралізація виступає способом організації публічної влади, у зв'язку з чим розмежування компетенції державних органів та органів місцевого самоврядування має базуватися на засадах *субсидіарності, повсюдності і відповідальності*, що передбачає вирішення питань місцевого значення переважно органами місцевого самоврядування відповідно до наданих повноважень та з урахуванням належного ресурсного забезпечення³.

Особливого значення у розвитку національної інноваційної системи набуває принцип *субсидіарності*. Він полягає у тому, що здійснення публічно-владних повноважень має покладатися на органи влади, найбільш наближені до громадян. В компетенцію органів вищого рівня повинні передаватися ті питання, які не можуть бути більш ефективно вирішені на підпорядкованому рівні. В деяких європейських країнах *принцип субсидіарності збалансовують принципом пропорційності* (адекватності), згідно з яким «децентралізація функцій повинна мати місце тоді, коли місцева влада доказує свою здатність реалізовувати свої повноваження належним чином»⁴. Такий підхід до застосування принципу субсидіарності закріплено на конституційному рівні в Італії.

¹ Георгієвський Ю. В. Компетенція органів публічної влади: теорія і практика застосування. К.: Логос, 2015. 345 с.

² Пухтецька А. А. Європейські принципи адміністративного права. К.: Логос, 2014. 237 с.

³ Георгієвський Ю. В. Компетенція органів публічної влади: теорія і практика застосування. К.: Логос, 2015. 345 с.

⁴ Changing Government Relations in Europe From Localism to Intergovernmentalism / Ed. By M. J. Goldsmith, E. C. Page. L., 2010, p.130.

Поєднання принципу субсидіарності із принципом пропорційності дозволяє нам переглянути структуру повноважень у сфері інноваційної діяльності між центральними (КМУ, ЦОВВ) і регіональними (МДА, виконавчі органи місцевого самоврядування) органами управління національною інноваційною системою. Поєднання цих принципів, на наше переконання, дозволить попередити такі явища як відокремленість і розрізненість інноваційного розвитку регіонів України. В цьому зв'язку ми погоджуємось з висновком М.О. Петришиної та А.В. Зінчука¹ про те, що загальний інноваційний процес повинен координуватися державою в рамках державної інноваційної політики на засадах балансу інноваційного розвитку країни. Водночас державна інноваційна політика має будуватися на основі місцевих інноваційних потреб, а не визначатися централізовано – «згори».

Варто зазначити, що *реформа децентралізації* активно стартувала в Україні з 2014 року² у зв'язку з прийняттям Концепції реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади³, Законів України «Про добровільне об'єднання територіальних громад»⁴, «Про співробітництво територіальних громад»⁵, постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Методики формування спроможних територіальних громад»⁶ та змін до Бюджетного і Податкового кодексів – щодо фінансової децентралізації. Цей процес дозволив сформувати відповідно до положень Європейської хартії місцевого самоврядування значний дієвий і спроможний інститут місцевого самоврядування на базовому рівні – об'єднані територіальні громади (ОТГ).

Відповідно до даних Державного реєстру виборців України⁷, станом на 06 листопада 2018 року в Україні утворено 828 об'єднаних територіальних

¹ Петришина М. О. Окремі питання стимулювання інноваційної діяльності органами місцевого самоврядування в Україні. *Актуальні питання інноваційного розвитку*. 2012. № 2. С. 17-23.

²

³ Про схвалення концепції реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади : розпорядження Кабінету Міністрів України від 01.04.2014 р. №333-р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80>.

⁴ Про добровільне об'єднання територіальних громад : Закон України від 05.02.2015 р. № 157-VIII. *Відомості Верховної Ради*. 2015. № 13. ст.91.

⁵ Про співробітництво територіальних громад : Закон України від 17.07. 2014 р. № 1508-VII. *Відомості Верховної Ради*. 2014. № 34. ст.1167.

⁶ Про затвердження Методики формування спроможних територіальних громад : Постанова Кабінету Міністрів України від 8.04.2015 р. № 214. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/214-2015-%D0%BF>.

⁷ Інформація щодо об'єднаних територіальних громад (за даними щодо проведення чи призначення перших виборів). Офіційний сайт Державного реєстру виборців України. URL: https://www.dr.v.gov.ua/ords/portal!/cm_core.cm_index?start.

громад (з яких 705 ОТГ, в яких відбулися перші вибори і 123 ОТГ, в яких призначені перші вибори).

Навьяність і повноцінна робота такої кількості об'єднаних територіальних громад гостро порушує питання *доцільності подальшого існування інституту місцевих державних адміністрацій*, оскільки окрім переходу на прямі міжбюджетні відносини, органи місцевого самоврядування територіальних громад в повному обсязі отримують повноваження для забезпечення життєдіяльності на своїх територіях. Йдеться про питання місцевого економічного розвитку, планування розвитку територій, утримання місцевої інфраструктури, забудови, благоустрою території, соціальної допомоги, культури, первинної ланки охорони здоров'я, середньої, дошкільної та позашкільної освіти, муніципальної поліції, пасажирських перевезень на території громади, житлово-комунальних послуг, утримання об'єктів комунальної власності тощо.

З 2014 по 2018 рік в Україні з'явилися населені пункти, місцеве управління в яких вже повністю охоплено діяльністю об'єднаних територіальних громад, проте на місцях *продовжують «функціонувати» районні державні адміністрації*, що втратили свої повноваження. Така ситуація особливо актуалізує необхідність завершення конституційної реформи в Україні, ключовою новелою якої є *ліквідація інституту місцевих державних адміністрацій із запровадженням префектів як інституту виконавчої влади в районах і областях, у Києві та Севастополі*.

Зазначимо, що 16 липня 2015 р. Верховна Рада України прийняла проект Закону про внесення змін до Конституції України (щодо децентралізації влади) (реєстр.№ 2217а від 01.07.2015)¹, відповідно до якого *місьцеве самоврядування на відповідній території здійснює територіальна громада* шляхом самостійного регулювання суспільних справ місцевого значення та управління ними в межах Конституції і законів України. Префект на відповідній території здійснює наглядово-контрольні функції, забезпечуючи виконання державних програм і координуючи діяльність територіальних органів центральних органів виконавчої влади за додержанням Конституції і законів України.

Отже, неминуче завершення процесу створення об'єднаних територіальних громад по всій території України та невідворотність (хоч і поточна політизована «загальмованість») реалізації конституційної реформи в частині ліквідації інституту місцевих державних адміністрацій актуалізують

¹ Проект Закону про внесення змін до Конституції України (щодо децентралізації влади) від 01.07.2015 р. № 2217а. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=55812.

необхідність стратегічного перегляду розподілу повноважень органів державного управління національною інноваційною системою на засадах децентралізації владних повноважень, послуговуючись поєднанням принципів субсидіарності і пропорційності.

Структурно-функціональний аналіз системи органів управління національною інноваційною системою засвідчив її централізований характер з превалюванням повноважень на рівні центральних органів державної виконавчої влади, наявністю їхнього дублювання і відсутністю чіткого розмежування. Поточний стан системи органів управління національною інноваційною системою за класифікацією дослідника Д. І. Кокуріна¹ ми відносимо до державної *стратегії активного втручання*, що виокремлена за критерієм рівня і форми державного регулювання інноваційної діяльності. Цій моделі Д.І. Кокурін протиставляє стратегію *децентралізованого управління*, що, на наше переконання найбільше відповідає змісту «Стратегії розвитку України - 2020»² та має стати стратегічним орієнтиром в осучасненні системи державного управління національною інноваційною системою.

В контексті конституційної реформи і реформи децентралізації *система органів управління національною інноваційною системою потребує як структурної, так і функціональної трансформації*. На структурному рівні йдеться про перебудову (спрощення) системи органів управління національною інноваційною системою, а на функціональному – про розширення кола повноважень регіональних органів управління інноваційною галуззю на основі поєднання принципів субсидіарності і пропорційності.

З посиленням повноважень на регіональному рівні важливо відзначити необхідність чіткого *розмежування компетенції у сфері управління інноваційною галуззю між місцевими державними адміністраціями та виконавчими органами місцевого самоврядування*. Таке розмежування є особливо актуальним, бо матиме безпосереднє відношення до стимулювання інноваційної діяльності на місцевому рівні.

І таке стимулювання є вкрай потрібним. Відповідно до Закону України «Про інноваційну діяльність»³, Ради міністрів Автономної Республіки Крим, місцеві державні адміністрації та виконавчі органи місцевого самоврядування у сфері інноваційної діяльності розробляють проекти регіональних інноваційних програм і подають їх для затвердження відповідним радам.

¹ Кокурин Д.И. Инновационная деятельность. М. : Экзамен, 2001. 576 с.

² Стратегія сталого розвитку «Україна - 2020» : Указ Президента України від 12.01.2015 р. № 5/2015. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>.

³ Про інноваційну діяльність : Закон України від 04.07.2002 р. №40-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 36. ст. 266.

Як засвідчив аналіз поточних регіональних інноваційних програм, *відповідні обласні програми ухвалені лише в Дніпропетровській¹ та Івано-Франківській областях², а міські – лише у м. Харкові³. У всіх інших областях України діють Стратегії регіонального розвитку та Стратегії розвитку міст на рівні обласних центрів, в яких інноваційному розвитку присвячено (в кращому разі) лише окремий програмний блок. Такий стан справ частково пояснюється тим, що на рівні обласних державних адміністрацій відсутні спеціалізовані структурні підрозділи з питань інноваційної діяльності. У складі виконавчих органів міських рад міст – обласних центрів відсутня єдина практика щодо наявності таких підрозділів: в певних виконкомках такі органи створено (приміром, Управління інноваційного розвитку та іміджевих проєктів Департаменту у справах сім'ї, молоді та спорту Харківської міської ради⁴ чи Департамент інноваційного розвитку Дніпровської міської ради⁵), в деяких вони відсутні (приміром, виконавчий комітет Львівської міської ради, виконавчий комітет Сумської міської ради тощо).*

Висновки та пропозиції

Органи управління національною інноваційною системою є повноцінними її учасниками, оскільки розподіл повноважень між ними та їхня взаємодія суттєвим чином впливає на ефективність розвитку інновацій в Україні. Аналіз системи органів управління національною інноваційною системою засвідчив необхідність її структурно-функціональної трансформації на двох рівнях – центральному і регіональному. Концепцією такої трансформації, на наше переконання, має стати розподіл владних повноважень на засадах децентралізації із поєднанням принципів субсидіарності і пропорційності, уникнення дублювання та чіткого розмежування компетенцій у сфері управління інноваційною галуззю між місцевими державними адміністраціями та виконавчими органами місцевого самоврядування в напрямку збільшення повноважень останніх. В практичній площині цим принципом відповідають такі пропозиції:

¹ Регіональна програма інноваційного розвитку на період до 2020 року: офіційний сайт Дніпропетровської обласної ради. URL: <https://oblrada.dp.gov.ua/region-programmes/>.

² Програма розвитку науково-технічної та інноваційної діяльності області до 2020 року. Рішення Івано-Франківської обласної ради від 25.12.2015 р. № 56-2/2015.

³ Про затвердження Міської програми інвестиційної діяльності та іміджевих проєктів на 2017-2020 роки. Додаток до рішення 10 сесії Харківської міської ради 7 скликання від 21.12.2016р. № 490/16. URL: <http://kharkiv.rocks/reestr/665675>.

⁴ Управління інноваційного розвитку та іміджевих проєктів Департаменту у справах сім'ї, молоді та спорту Харківської міської ради: офіційний сайт. URL: <http://data.city.kharkov.ua/users/user96.html>.

⁵ Департамент інноваційного розвитку Дніпровської міської ради: офіційний сайт. URL: <https://dniprorada.gov.ua/uk/page/departament-innovacijogo-rozvitku-dniprovskoi-miskoi-radi>.

1. На центральному рівні

1.1. На наше переконання, доцільним є створення спеціалізованого центрального органу державної виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері інновацій – *Міністерства інноваційного розвитку*, головним завданням якого має стати формування державних науково-технологічних та інноваційних програм, які виконуються *в інтересах усіх міністерств і відомств*.

1.2. Організаційну структуру цього міністерства мають формувати *управління інноваційним розвитком у відповідних галузях*:

- Управління інноваційним розвитком освіти і науки;
- Управління інноваційним розвитком економіки;
- Управління інноваційним розвитком інфраструктури;
- Управління інноваційним розвитком аграрної політики;
- Управління інноваційним розвитком сфери внутрішніх справ;
- Управління інноваційним розвитком екології та природних ресурсів;
- Управління інноваційним розвитком енергетики та вугільної промисловості;
- Управління інноваційним розвитком закордонних справ України;
- Управління інноваційним розвитком інформаційної політики;
- Управління інноваційним розвитком культури;
- Управління інноваційним розвитком молодіжної політики та спорту;
- Управління інноваційним розвитком у питаннях тимчасово окупованих територій та внутрішньо переміщених осіб України;
- Управління інноваційним розвитком у секторі оборони;
- Управління інноваційним розвитком у секторі охорони здоров'я;
- Управління інноваціями у секторі регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства;
- Управління інноваційним розвитком у питаннях соціальної політики України;
- Управління інноваційним розвитком у секторі фінансів;
- Управління інноваційним розвитком у секторі юстиції.

Фактично ці Управління стануть *своєрідними галузевими директоратами*, основною функцією яких буде не лише формування державної політики у напрямку галузевих інновацій у всіх сферах життєдіяльності суспільства, але й дієве державне сприяння створенню інновацій у відповідних галузях.

1.3. У зв'язку з цим, схема системи органів управління національною інноваційною системою України виглядатиме таким чином (див. рис. 2).

Рис. 2. Схема системи органів управління національною інноваційною системою України: пропозиції автора

2. На регіональному рівні

2.1. З точки зору структурної організації, на наше переконання, доцільним є створення при обласних радах спеціального структурного підрозділу з питань інноваційного розвитку - *Управління з інноваційного розвитку регіонів*.

2.2. З функціональної точки зору, до компетенції Управління з інноваційного розвитку регіонів обласних рад варто передати *повноваження щодо*

державної реєстрації інноваційних проектів на відповідних територіях; проведення експертизи інноваційних проектів; підвищення кваліфікації спеціалістів у сфері інноваційної діяльності. Таке посилення повноважень на регіональному рівні є контекстуальним реформі децентралізації в Україні та на структурному рівні (з точки зору за діяння рівня обласних рад) відповідає принципам субсидіарності і пропорційності.

2.3. Перспективним вбачається також рекомендувати виконачим органам місцевого самоврядування на рівні обласних центрів *створити профільні структурні підрозділи з питань інноваційного розвитку.* Їхня профільна інституціоналізація є складником конституційної реформи в Україні, що передбачає запровадження інституту префектів.